

ЎЗБЕКИСТОН – ТУРКМАНИСТОН: БОЙ ТАРИХИЙ МУШТАРАКЛИКДАН ЁРҚИН УМУМИЙ КЕЛАЖАК САРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг таклифига биноан Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедов 23-24 апрель кунлари ташириф билан Самарқанд шаҳрида бўлди.

Ташриф доирасидаги асосий тадбирлар 24 апрель куни бўлиб ўтди. “Буюк ипак йўли” мажмуаси Конгресс марказида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедов тор доирада ва расмий делегациялар иштирокида музокара ўтказдилар.

Учрашув аввалида Туркменистон етакчиси давлатимиз раҳбарига Туркменистон Президенти Сердар Бердимухамедовнинг саломи ва энг эзгу тиллаҳларини етказди.

Ўзбекистон билан Туркменистон ўртасидаги дўстлик, яхши қўшничилик ва стратегик шериклик муносабатларини янада ривожлантириш ва мустақамлашнинг долзарб масалалари қўриб чиқилди.

Кўп қиррали ҳамкорлик барча йўналишларда, шу жумладан, сиёсий, парламентлараро, савдо-иқтисодий, транспорт-коммуникация ва маданий-гуманитар соҳаларда жадал ривожланиб бораётгани катта мамнуният билан қайд этилди.

Барча даражаларда самарали мулоқот олиб боришмоқда. Ҳукуматлараро комиссия йўналишлари, Ишбилармонлар кенгаши, Худудлар форуми, маданият кунлари, кўргазмалар ва бошқа тадбирлар мунтазам ўтказиб

келинмоқда. Ўтган йили ўзаро товар айирбошлаш ҳажми 1,1 миллиард долларни ташкил этди. Пойтахтларда савдо уйлари очилиб, юк ташиш ҳажми ошмоқда. Яқин йилларда товар айирбошлашни 2 миллиард долларга етказиш мақсад қилинган.

Энергетика, транспорт, қишлоқ ва сув ҳўжалиги, иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида ўзаро манфаатли кооперация ривожланмоқда. Биргаликда “Шовот-Тошовуз” чегараолди савдо зонаси ташкил этилмоқда.

Фаол худудлараро мулоқотлар йўлга қўйилган, маданий-гуманитар алмашинув бўйича катта дастурлар амалга оширилмоқда.

Жорий йилда Хива шаҳрида учинчи Худудлар форумини ҳамда Ўзбекистонда Туркменистон маданияти кунларини ўтказишга келишиб олинди.

Ўзбекистон ва Туркменистон етакчилари минтақавий шерикликка доир масалалар, шу жумладан, “Марказий Осиё плюс” форматидagi бўлажак саммитлар ва Тошкент шаҳрида ўтказиладиган Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг еттинчи Маслаҳат учрашувига тайёргарлик қўриш юзасидан фикр алмашдилар.

Давлатимиз раҳбари Туркменистон ташаббуси билан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеяси томонидан эълон қилинган “Халқаро тинчлик ва ишонч йили” доирасида жорий йил декабрь ойида Ашхобод шаҳрида ўтказиладиган форум ва бошқа халқаро тадбирлар муҳим аҳамиятга эга эканини алоҳида таъкидлади.

Учрашувда Ўзбекистон Президенти Туркман халқининг миллий етакчиси-га унинг қаламига мансуб “Тафаккур

гавҳари” китобининг ўзбек тилидаги нусхасини топширди.

Икки томонлама музокаралар якунида Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедовга Ўзбекистон Республикасининг юксак давлат мукофоти – “Олий Даражали Дўстлик” орденини тантанали топшириш маросими бўлиб ўтди.

Давлатимиз раҳбари мукофотни топширар экан, Гурбангули Бердимухамедовнинг қардош мамлакатларимиз ўртасидаги аънавий дўстлик, яхши қўшничилик ва стратегик шериклик муносабатларини мустақамлашдаги улкан хизматларини эътироф этди.

– Қардош Туркменистоннинг барча улкан ютуқлари, кенг қўламли янгиланишлари ва халқаро майдондаги нуфузи юксалиши Сизнинг номингиз билан чамбарчас боғлиқ, – деди Ўзбекистон Президенти.

Туркменистонда иқтисодиётнинг барқарор ўсиши таъминланмоқда, аҳоли фаровонлиги изчил юксалмоқда.

Президентимиз Туркман халқининг миллий етакчиси томонидан илгари сурилаган глобал хавфсизлик ва барқарор тараққиётни таъминлаш йўлидаги халқаро ташаббусларни алоҳида қайд этди. Гурбангули Бердимухамедовнинг шахсий саъй-ҳаракатлари туяғли Ўзбекистон – Туркменистон муносабатлари бугунги кунда юксак даражага чиққани, ҳақиқатан, намунавий тус олгани таъкидланди.

– Шахсан Сизнинг кўмагингиз билан 2017 йилда давлатларимиз стратегик шериклигининг мустақам асоси яратилди, – деди Шавкат Мирзиёев. Мамлакатларимиз парламентлари,

ҳукуматлари, худудлари, ишбилармонлари, жамоатчилиги, зиёлилари ва ёшлари ўртасида фаол мулоқотлар, савдо-иқтисодий ҳамкорлик бўйича дастур ва лойиҳалар амалга оширилаётгани мамнуният билан қайд этилди.

Маданий-гуманитар ҳамкорлик юксак эътирофга лойиқ. Масалан, ўтган йили Ашхобод ва Тошкентда Махтумқули асарларининг ўзбек тилидаги тўплами тақдимот қилинди, шунингдек, Ашхобод халқаро кинофестивалида ўзбек-туркман бадиий фильмининг премьераси бўлиб ўтди.

Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедов кўрсатилган юксак ҳурмат ва эҳтиром учун Президент Шавкат Мирзиёев ва ўзбек халқига миннатдорлик изҳор этди. Азалдан қардош бўлиб, яқин қўшничилик аънавалари асосида яшаб келаётган ўзбек ва туркман халқлари ўртасидаги дўстлик, ҳамкорлик бундан буён ҳам мустақамланиши, бу эзгу ишга ҳисса қўшиш у учун шараф эканлигини таъкидлади.

Маросимда сўзга чиққанлар Гурбангули Бердимухамедовга Ўзбекистон Республикасининг олий мукофоти топширилиши кўп миллатли халқимизнинг атоқли давлат арбоби, бугунги Туркменистоннинг миллий етакчиси ва меъмори сифатида унга нисбатан самимий ҳурмат-эҳтироми ифодаси бўлганини таъкидладилар.

Расмий тадбирлар якунлангач, Шавкат Мирзиёев ва Гурбангули Бердимухамедов Конгресс марказининг Фахрий меҳмонлар хиёбонида биргаликда эман дарактини эқдилар. (Давоми 2-бетда) ►

Яқинда давлатимиз раҳбарининг “Коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш бўйича белгиланган устувор вазифалар ижросини самарали ташкил этишга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармони ҳамда “Давлат органлари ва ташкилотларининг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари мустақиллигини таъминлаш ҳамда фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди.

■ Моҳият КОРРУПЦИЯ — жамият ривожидagi хавфли илат

Мазкур ҳужжатлар жорий йил 5 март куни Коррупцияга қарши курашиш миллий кенгаши йиғилишида белгилаб берилган устувор вазифалар ижросини самарали ташкил этишга қаратилган. Бунда коррупцияга қарши курашиш бўйича янги тизимни жорий этган ҳолда, ушбу масалага жамоатчилик, парламент ва фуқаролик жамияти институтларини кенг сафарбар этишга алоҳида эътибор берилмоқда.

Хусусан, давлат органлари ва ташкилотларининг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари ишини янгича тизим асосида ташкил этиш кўзда тутилмоқда.

(Давоми 3-бетда) ►

Зумрад БЕКАТОВА,
Олий Мажлис Сенати Суд-ҳуқуқ масалалари ва коррупцияга қарши курашиш қўмитасида доимий асосда ишловчи сенатор

■ Жамиятимиз мақсади Нодавлат-нотижорат ТАШКИЛОТЛАРИ давлат томонидан янада қўллаб-қувватланади

Янги Ўзбекистонда эркин ва кучли фуқаролик жамиятини шакллантириш бора-бора кенг қўламли ишловлар амалга оширилмоқда. Фуқаролик жамияти институтларининг давлат ва жамият бошқарувида фаол иштирок этиши учун зарур шароитлар яратилмоқда.

Хусусан, 2017-2024 йилларда фуқаролик жамияти институтларини бевосита қўллаб-қувватлаш ва самарадорлигини оширишга қаратилган 64 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилинди.

(Давоми 2-бетда) ►

Мавлуда ХЎЖАЕВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари

Янги Ўзбекистонда қонунийлик ва адолатни таъминлаш, демократик жамият қуриш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини кафолатлаш мақсадида, суд-ҳуқуқ тизими ҳамда юридик таълим изчил ишловлар амалга оширилмоқда. Мазкур жараёнларда илмий-назарий билим ва амалий тажрибанинг уйғунлигини таъминлаш муҳим вазифа сифатида белгиланмоқда. Ана шундай ишловлар шароитида таниқли олима, юридик фанлар доктори, профессор Мавжуда Ражабованинг ҳаёти ва фаолияти ёрқин намуна бўла олади.

■ Эҳтиром Салоҳият, садоқат ва фидокорлик намунаси

Профессор Мавжуда Ражабованинг нафақат суд-ҳуқуқ соҳасидаги амалий фаолияти, балки юридик таълим ва илм-фан ривожига қўшган ҳиссаси ҳам эътиборлидир. Унинг прокурор, судья ва сенатор сифатидаги фаолияти, шу билан бирга, Ички ишлар вазирлиги академиясида профессор сифатидаги педагогик меҳнати бугунги кунда юқори малакали, ватанпарвар ва малакали ҳуқуқий билимга эга кадрлар

тайёрлашда муҳим аҳамият касб этмоқда.
(Давоми 3-бетда) ►

■ Шарҳ Маъмурий суд иши юритуви янги қонун лойиҳаси асосида янада такомиллаштирилмоқда

Мамлакатимизда маъмурий юстиция тизимини ривожлантиришга қаратилган ишловлар амалга оширилмоқда. Бунда Президентимизнинг 2025 йил 30 январда қабул қилинган “Фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқларини суд орқали ҳимоя қилишнинг замонавий механизмларини жорий этиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”-ги қарори муҳим ҳуқуқий асос бўлмоқда.

Бугунги кунда Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодексга ўзгартиш ва қўшимчалар киритишга оид қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатасига тақдим этилган. Қўйида шу ҳақда фикр юритамиз.

Айтиш керакки, қонун лойиҳаси билан маъму-

рий суд ишларини юритиш принциплари қаторига “ишончли ҳимоя қилиш принципини” киритиш тақлиф этилмоқда. Айни янги нормага биноан, виждонан ҳаракат қилувчи шахснинг давлат органининг қарори ё мансабдор шахснинг ҳаракати қонуний эканлигига бўлган ишонч қонун қўриқланади.

(Давоми 2-бетда) ►

Нодира ҲАКИМОВА,
Олий суд судьяси

Мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида қатъият билан олиб борилаётган туб ишловлар қонун устуворлиги ва оид судловга эришиш имкониятларини янада кенгайтирмоқда. Хусусан, маъмурий суд ишларини тафтиш тартибида қўриш амалиётининг амалга жорий этилгани суд ҳужжатларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини текширишда муҳим ўрин тутмоқда.

Бу фикрларимизнинг тасдиғи сифатида ҳаётий бир мисолга эътибор қаратамиз. Яъни “Моҳир қўллар” масъулияти чекланган жамият мутасаддилари судга ариза билан муро-

● Қонун қўмағи Низоли қарор судда қонуний ечим топди

жаат қилиб, жавобгар Хоразм вилояти солиқ бошқармасининг 2024 йил 1 апрелдаги қарорини ҳақиқий эмас, деб топишни сўраган.

Аммо ушбу даъво аризаси Урганч туманлараро маъмурий судининг 2024 йил 12 июндаги ҳал қилув қарори билан қаноатлантиришдан рад этилган. Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2024 йил 29 июль, шунингдек, вилоят маъмурий суди тафтиш инстанциясининг 2024 йил 22 октябрдаги қарорлари билан

биринчи босқич суди қарори ўзгаришсиз қолдирилган. Шундан сўнг масъулияти чекланган жамият мутасадди-

лари Олий судга тафтиш тартибида мурожаат қилди.

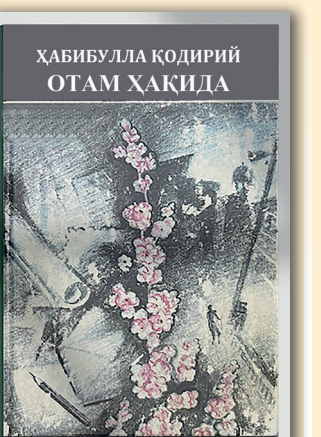
(Давоми 2-бетда) ►

● Тарих тилсимлари ҚОДИРИЙНИ йиғлатган Кумуш (Ҳабибулла Қодирийнинг “Отам ҳақида” китобидан айрим боблар)

◀ (Бошланиши ўтган сонда)
Роман янги босилиб чиққан (10 000 нуска), дўконларда кўп турмай, тезда сотилиб кетади. Таалаб кўп бўлганиданми, кетма-кет қайта нашр ҳам этилади. Фурсатдан фойдаланиб, баъзан қўлдандан-қўлга сотиш ҳоллари бўлганлигини ҳам ҳикоя қилишади. Мен ёшлигим учун бу томонларини унча билмайман. Аммо шундай бир ҳолни хотирлайман:

...дадамнинг Чорсудаги катта ҳоласи — Моҳира ҳоланинг Алимат исмли (биз у кишини Алимат тоға дердик) зўр қўйчовон бир ўғли бўлиб, у Октябрь инқилобидан анча аввал савдо важи билан Ўзжар шаҳрига бориб, ўша ерда бола-чақа орттириб, турғун бўлиб қолади (у оқиш танли, соч-соқоллари оқариб, анча кексайиб қолган киши эди). Ана шу Алимат тоға баъзи йиллари Ўзжардан Тошкентга қўй ҳайдаб келтириб сотар, қариндош-уруғларни кўрар, бозор-ўчар қилар ва яна қайтиб кетар эди.

(Давоми 4-бетда) ►

■ Шарҳ

МАЪМУРИЙ СУД ИШИ ЮРИТУВИ

янги қонун лойиҳаси асосида янада такомиллаштирилмоқда

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Гарчанд шу каби қоида Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисидаги қонунда ўз ифодасини топган бўлса-да, иқтисодиёт ва тадбиркорлик изчил ривожланаётган давлатимиз учун жамиятда тадбиркорлар ва инвесторлар барқарорлигининг қўшимча ҳуқуқий кафолати сифатида Маъмурий суд ишлари юритиш тўғрисидаги кодексда ҳам принцип даражасида белгиланишига давр талаби сифатида қаралмоқда.

Шу мақсадда янги қонун лойиҳаси билан Маъмурий суд ишларини юри-

Дастлабки эшитув натижасига кўра, аризани кўрмасдан қолдириш ёки иш бўйича суд муҳокамасини тайинлаш тўғрисида ажрим чиқарилиши таклиф этилмоқда.

Фикримизча, айнан шу босқич суднинг фаол иштироки тамойилини амалга оширишга кўп жиҳатдан им-

кон беради.

Бундан ташқари Маъмурий суд ишларини юритиш кодексига киритилиши таклиф этилаётган навбатдаги катта янгиликлардан яна бири бу жавобгарнинг суд муҳокамасида-

ги иштироки мажбурий қилиб белгиланишига қаратилган янги тартиб ҳамда бунинг ҳуқуқий кафолати сифатида, янгича процессуал мажбурлов чоралари жорий этилиши ҳисобланади.

Шу муносабат билан Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодекснинг 14-боби процессуал мажбурлов чораларига бағишланмоқда.

Маълумот учун: бугунги кунда маъмурий процессуал қонунчилигида мажбурлов чораси сифатида суд жаримаси назарда тутилган бўлса-да, у фақатгина суд мажлисига узрли сабабларсиз келмаган мутахассисга нисбатан қўлланилиши белгиланган. Бироқ суд мажлисига узрли сабабларсиз келмаган жавобгарга нисбатан эса, кодексда бирон-бир мажбурлов чоралари назарда тутилмаган.

Янги қонун лойиҳаси билан киритилаётган ўзгартиш ва қўшимчаларга кўра, судларнинг процессуал мажбурлов чоралари кўпайтирилмоқда. Жумладан, огоҳлантириш, суд залидан чиқариб юбориш ва мажбурий келтириш каби чораларини қўллаш тартиблари белгиланмоқда. Мажбурий келтириш чорасининг ижроси суд ажримига асосан, ички ишлар органи томонидан таъминланиши назарда тутилмоқда.

Бинобарин, суд мажлисига узрли сабабларсиз келмаган жавобгарга нисбатан суд жаримаси, шунингдек, мажбурий тартибда келтириш имконияти самарали ислохотлардан бири сифатида баҳоланмоқда.

Бундан ташқари маъмурий судларга — раислик этувчининг кўрсатмаларига риоя этмаган, суд мажлисида тартибни бузган ёки судга бошқа кўринишда ҳурматсизлик қилган шахсларни бундай тоифадаги маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жавобгарликка тортиш ваколати ҳам берилиши назарда тутилмоқда.

Таъкидлаш жоизки, бугунги кунда бундай ваколат фуқаролик ишлари бўйича ва иқтисодий судларда мавжуд.

Хулоса ўрнида айтсак, юқорида баён этилган ислохотлар пировард натижасида маъмурий судлар маъмурий органлар ва улар мансабдор шахсларини ноқонуний қарорлар ва ҳаракатлардан том маънода тийиб турувчи судга айланишига ҳамда ушбу самарали механизмлар яқин келажакда ўзининг ижобий натижаларини беришига хизмат қилади.

ЎЗБЕКИСТОН – ТУРКМАНИСТОН: БОЙ ТАРИХИЙ МУШТАРАКЛИКДАН ЁРҚИН УМУМИЙ КЕЛАЖАК САРИ

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Маросим икки қардош халқ ўртасидаги кўп асрлик мустаҳкам дўстлик ва яхши қўшничилик ришталари, Ўзбекистон – Туркменистон стратегик шериклик муносабатларини янада ривожлантириш борасидаги қатъий интилишнинг рамзи бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедов билан бирга Самарқанддаги халқаро туризм марказида ташкил этилган

“Замонлар садоси” кўргазмасига ташриф буюрдилар.

Меҳмонларга кўргазманинг асосий қисми – тунги сахро манзараси намойиш этилди. Юлдузли осмонда буржлар, Мирзо Улуғбек харитаси ва меридианлар намён бўлади. Томошабин худди Буюк Ипак йўли бўйлаб ҳаракатланаётган карвон каби кум тепаликлар орасидан ўтади. Йўл бўйлаб инсоният цивилизациясининг ривожланиш тарихи ёритиб борилади.

Йўлда туркман ўтов ичрайди. Туркман бахшисининг қўшми янграйди.

Ўзбек ва туркман аёллари, бири сўзана тикса, иккинчиси

туркман гиламини тўқийди.

Усталар ва бунёдкорлар шахрида рассомлар, ҳунармандларнинг нозик дид ва юксак маҳорат билан яратилган ижодий асарлари намён бўлади.

Ўзбек ва туркман санъаткорлари ижросида дутор ва танбур чалинди, буюк шоирлар Алишер Навоий ва Махтумқули ғазаллари ўқилди.

Инновацион тақдимотда махсус жилолар ва театрлаштирилган сахналар кенг қўлланилгани меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

Айтиш мумкинки, мазкур кўргазма – биродарлик тарихи, ўтмишдан дарс олиб, ке-

лажакни ҳамкорликда қуриш сари чақирик. Халқларни яқинлаштириш учун кўпроқ кўприклар керак бўлган бир пайтда, ана шундай экспозиция орқали қўшни мамлакатга “бизни фақат тарих эмас, балки умумий келажак бирлаштиради” дея олиш – юқори дипломатия намунасидир.

Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедов юртимизга амалга оширган ташрифи якунланди. Олий мартабали меҳмонни Самарқанд халқаро аэропортида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев кузатиб қўйди.

Ҳеч шубҳасиз, Туркман халқи миллий етакчисининг мамлакатимизга ташрифи ва давлатимиз раҳбари билан ўтказган самарали музокара-лари Ўзбекистон ва Туркменистон ўртасидаги стратегик шериклик муносабатларини янада ривожлантиришга ҳамда азалий қардош ўзбек ва туркман халқларининг дўстона алоқаларини мустаҳкамлашга хизмат қилиши билан тарихий аҳамият касб этади.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Иқром АБВАЛБОЕВ,
Ғолиб ҲАСАНОВ,
ЎЗА махсус мухбирлари

■ Жамиятимиз мақсади

Нодавлат-нотижорат ТАШКИЛОТЛАРИ

давлат томонидан янада қўллаб-қувватланади

мустаҳкамланди.

Шунингдек, нодавлат-нотижорат ташкилотлари томонидан маблағларни жалб қилиш жараёнлари соддалаштирилди. Жумладан, маблағ олиш бўйича мурожаатларни қўриб чиқиш муддати 40 кундан 15 кунга қадар қисқартирилди.

Бундан ташқари махсус ҳисоб рақам очиш талаби бекор қилиниб, адлия органлари билан келишмасдан олинадиган маблағ миқдори 5 баробарга оширилди. Натижада сўнгги 7 йилда нодавлат-нотижорат ташкилотлари томонидан жалб этилган халқаро грантлар миқдори 125 миллион доллардан ошди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг куни кеча бўлиб ўтган ялпи мажлисида “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш тўғрисида”ги қонун лой-

иҳаси иккинчи ўқишда қабул қилинди. Қўйи палатанинг бир гуруҳ депутатлари томонидан қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи асосида ишлаб чиқилган ушбу қонун лойиҳаси нодавлат-нотижорат ташкилотлари фаолиятини янада қўллаб-қувватлашга қаратилган.

Шу негизда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс янги “**Нодавлат-нотижорат ташкилотларининг фаолиятига қонунга хилоф равишда аралашш**” деб номланган 197⁸-модда билан тўлдирилмоқда. Унга кўра:

- давлат органларининг мансабдор шахслари томонидан нодавлат-нотижорат ташкилотларининг фаолиятига қонунга хилоф равишда аралашш – базавий ҳисоблаш миқдорининг етти барабаридан ўн барабаригача миқдорда;
- худди шундай ҳуқуқбузарлик-

лар маъмурий жазо чораси қўлланилгандан кейин бир йил давомида такрор содир этилган бўлса, базавий ҳисоблаш миқдорининг ўн барабаридан ўн беш барабаригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Шу билан бирга, ушбу кодексни “Жамоатчилик назоратини амалга ошириш натижалари бўйича тайёрланган якуний ҳужжатни қўриб чиқмаслик” номли 198⁷-модда билан ҳам тўлдирдиш таклиф этилмоқда.

Унга кўра, жамоатчилик назорати субъектлари томонидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш натижалари бўйича баённома, хулоса, маълумотнома шаклида ёхуд қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган бошқа шаклда тайёрланган якуний ҳужжатни белгиланган муддатда қўриб чиқмаслик – мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг уч барабаридан беш барабаригача миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

Қонун асосида нодавлат-нотижорат ташкилотлари фаолиятини янада қўллаб-қувватлаш мақсадида, соҳадаги айрим маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун жарима миқдорлари сезиларли даражада камайирилмоқда. Шунингдек, одавлат-нотижорат ташкилотлари фаолиятига дахлдор бўлган айрим масалаларга аниқлик киритилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, ушбу қонун лойиҳаси нодавлат-нотижорат ташкилотларини давлат томонидан янада қўллаб-қувватлаш, уларнинг фаолияти эркинлиги, ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, шаффофлигини ошириш ҳамда соҳада ҳуқуқни қўллашнинг ягона амалиётини йўлга қўйишга хизмат қилади.

● Қонун кўмаги

Низоли

ажратиб берилган, холос.

Ўз навбатида, компенсация тўлиқ берилмаганлиги сабабли, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси вилоят ҳудудий бошқармаси масъулияти чекланган жамият манфаатини кўзлаб, судга мурожаат қилади. Вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатининг 2023 йил 1 мартдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган Боғот туманлараро иқтисодий судининг ҳал қилув қарорига асосан, Хива шаҳар ҳокимлигидан “Моҳир қўллар” масъулияти чекланган жамият фойдасига 3 миллиард 70 миллион 965 минг сўм компенсация суммасини ундириш белгиланади.

Солиқ бошқармаси томонидан текширув давомида жамиятнинг банк айланма ҳаракатлари ўрганилганида, жамият ҳисоб рақамига етказилган зарарни қоплаш учун 100 фоиз тўлов, жами 3 миллиард 70 миллион 965 минг сўм ўтказилганлиги аниқланган.

Ушбу аниқланган суммага нисбатан Солиқ кодексининг 297-моддаси учинчи қисми 17-банди ва 301-моддасини қўллаб, фойда солиғи ҳисобланади.

Айтиш керакки, Солиқ кодексининг 297-моддаси учин-

чи қисми 17-бандига кўра, қарздор томонидан эътироф этилган ёхуд қарздор томонидан суднинг қонуний кучга кирган ҳужжати асосида шартнома мажбуриятларини бузганлик учун тўланиши лозим бўлган жарималар, пенялар ва бошқа санкциялар, шунингдек, зарарларнинг ўрнини қоплаш суммалари даромадга қиради.

Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 16 ноябрдаги 911-сонли қарори билан тасдиқланган ва 2021 йил 9 июнга қадар амалда бўлган “**Ер участкалари олиб қўйилиши ва олиб қўйилаётган ер участкасида жойлашган кўчмас мулк объектлари мулкдорларига компенсация бериш тартиби тўғрисида**”ги Низомнинг 37, 38-бандларида, мулкдорларнинг розилиги олингандан сўнг инвестор, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари ҳамда мулкдор ўртасида уч томонлама келишув имзоланиб, нотариал тартибда тасдиқланиши, компенсация миқдори, турлари ва уни бериш муддати келишувда назарда тутилиши қайд этилган.

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Иш ҳужжатларидан маълум бўлишича, вилоят солиқ бошқармасининг 2023 йил 5 сентябрдаги буйруғига асосан, “Моҳир қўллар” масъулияти чекланган жамиятда камерал солиқ текшируви ўтказиш белгиланган.

Текширув якуни бўйича эса, хулоса тузилиб, масъулияти чекланган жамиятга солиқ ҳисоботида тузатишлар киритиш ҳақида талабнома юборилган.

Аммо масъулияти чекланган жамият томонидан талабномага асосан аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи ҳамда асослар тақдим қилинмаган. Шу сабабли, солиқ бошқармасининг 2024 йил 1 февралдаги буйруғига кўра, “Моҳир қўллар” масъулияти чекланган жамиятда солиқ аудити текшируви ўтказиш белгиланган.

Ўтказилган текширув натижалари юзасидан солиқ бошқармасининг 2024 йил 11 апрелдаги қарори билан масъулияти чекланган жамиятга:

- 2022 йил учун фойда солиғига 343 763,7 минг сўм, кечиктирилган ҳар бир кун учун 17 995,05 минг сўм пеня;
- 2023 йил 2-чорак бўйича фойда солиғига 460 644,7 минг сўм;
- Солиқ кодексининг 224-моддасига асосан, 160 881,6 минг сўм, жами 983

285,05 минг сўм жарима ҳисобланган.

Шу ўринда ушбу низоли ҳолатларнинг келиб чиқиш сабабларига батафсил тўхналадиган бўлсак, Хива туман ҳокимининг 2012 йил 1 майдаги 447-сонли қарорига асосан, Хива шаҳри, Амир Темури кўчасида жойлашган умумий ер майдони 20 минг 848,83 квадрат метрдан иборат “Пахта тайёрлов маскани” бино ва иншоотлари ҳамда ер участкаси “Моҳир қўллар” масъулияти чекланган жамиятга тегишли бўлган.

Мазкур кўчмас мулк объекти туман ҳокимининг 2017 йил 22 мартдаги 865-сонли қарорига кўра, Хива шаҳрининг бош режасига асосан, ишлаб чиқилган лойиҳани амалга ошириш жараёнида давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилиши, бино ва иншоотлар бузиб ташланиши белгиланган.

2019 йил 26 январда та-

Хива шаҳар маъмурий судининг 2020 йил 29 сентябрдаги ҳал қилув қарори билан ҳокимлик зиммасига 20 минг 848,83 квадрат метр ер майдонини масъулияти чеклаган жамиятга Хива шаҳар ҳудудидан ажратиб бериш мажбурияти юклатилган.

◄ (Бошланиши 1-бетда)

Бу ҳужжатлар, шунингдек, давлат органлари ва ташкилотларида “ҳалоллик вақцинаси” тамойили асосида коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантиришга қаратилган бўлиб, коррупциянинг олдини олиш, унга қарши курашиш борасида дастуруламал ҳисобланади.

Фармон билан соҳани тартибга солиш учун зарур норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар йиғилган тасдиқлангани жуда муҳим. Яъни 5 мартда бўлиб ўтган Коррупцияга қарши курашиш миллий кенгаши йиғилишидаги топшириқлар ижросини таъминлаш бўйича 21 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат ишлаб чиқирилиши белгиланди. Шу билан бирга, ҳудудларда, барча давлат органлари ва ташкилотларида амалга оширилаётган ишлар юзасидан 36 та топшириқдан иборат амалий чора-тадбирлар дастури ҳам тасдиқланди.

Эндиликда Коррупцияга қарши курашиш бўйича миллий кенгаш коррупциянинг олдини олиш бўйича “йўл харита”сини ҳар йили ҳудудлар кесимида тасдиқлаб, унинг ижросини тизимли равишда назорат қилиб боради. Шунинг ҳам қайд этиш жоизки, бу ишлар кенгайтирилган йиғилишдан кейин бошлаб юборилган бўлса-да, энди айна амалиёт тизимли йўлга қўйилди.

Ушбу тадбирлар доирасида коррупциянинг олдини олиш, унга қарши курашиш, шу жумладан, маъшиий коррупцияга барҳам бериш, коррупцияга нисбатан муросасиз

муносабатда бўлиш муҳитини шакллантиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

Хусусан, коррупция ва жиноятчиликка қарши курашишда парламентнинг ро-

риба асосида мустаҳкам ҳуқуқий база яратиш юзасидан тақлифларни ишлаб чиқиш белгиланди.

Бундан ташқари ишчи гуруҳлари тузган ҳолда, ҳар

Ҳудудларни комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича секторлар фаолияти ҳам янги тартиб асосида йўлга қўйилади. Бу ўринда эндиликда секторлар

Яна бир муҳим жиҳат: ва-зирлик ва идоралар, маҳаллий ҳокимликлар томонидан кўрсатиладиган барча давлат хизматларини аҳолининг ўзи баҳолайдиган тизим жорий этилиб, кўрсатган хизматлари аҳоли томонидан “қониқарсиз” деб баҳоланган ва-зирлик, идора раҳбарлари ҳамда туман (шаҳар) ҳокимларининг шахсий жавобгарлиги белгиланди. Бу янгилик ёндашув ҳар бир соҳа, тармоқ, ҳудуд раҳбарлари масъулиятини ошириши баробарида, кўрсатиладиган давлат хизматлари сифати янада яхшиланишига замин яратди.

Шунингдек, онлайн платформа ишга туширилади. Сунъий интеллект асосида аҳолига ўзининг кундалик саволларига мобил телефон орқали жавоб олиш имконияти яратилади.

Шу билан бирга, адвокатлар фаолиятига тўққинлик қилаётган омилларни бартараф этишга қаратилган қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, фуқароларга сифатли юридик ёрдам кўрсатиш тизими такомиллаштирилади.

Мухтасар айтганда, ушбу ҳужжатлар ижросини таъминлашда нафақат масъул органлардан, ва-зирлик ва ташкилотлар ёки раҳбар ҳодимлардан, балки биз — халқ вакилларидан ҳам қатъий интизом, катта масъулият ва энг асосийси, ватанпарварлик талаб этилади. Қолаверса, фуқаролик жамияти, ҳар бир фуқаронинг бу иллатга қарши курашишда, унинг олдини олишда бефарқ бўлмаслиги, фаол бўлиши фарзу қарзидир.

■ Эҳтиром

Салоҳият, садоқат ва фидокорлик намунаси

◄ (Бошланиши 1-бетда)

Мавжуда Ражабова 1955 йил 5 май куни Бухоро вилояти Шифиркон туманида зиёли оилада туғилган. У болалигиданоқ билимга чанқоқ, фаол ва фидойи инсон сифатида камол топти. 1973 йилда ўрта мактабни олтин медал билан тамомлаб, Тошкент давлат университетининг Ҳуқуқшунослик факультетига ўқишга кирган. Истеъдоди, меҳнатсеварлиги, жамоат ишларидаги фаоллиги натижасида талабалик давридаёқ “Ҳурмат белгиси” ордени билан тақдирланган.

Университетни имтиёзли диплом билан тамомлагач, М.Ражабова ўз фаолиятини прокуратура органларида бошлади. Файзулла Хўжаев тумани прокуратурасида дастлаб иш ўрганувчи, кейинчалик терговчи, Бухоро вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси, Ўзбекистон Республикаси прокуратураси тергов қисмининг прокурори, катта прокурори, Тергов бошқармасининг прокурори, катта прокурори, Ўзбекистон Республикаси прокуратураси Қонунчиликни мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари ма-лакасини ошириш маркази директорининг ўқув ишлар бўйича ўринбосари лавозимида бўлган йўлни босиб ўтди.

Мавжуда Раджабова 1996 йили жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар Яккасарой тумани суди раиси лавозимига тайинланиб, 2005 йилгача ушбу масъулиятли лавозимда фаолият юритди. Ушбу давр мобайнида суд фаолиятининг самарадорлигини ошириш, инсон манфаатларини ҳимоя қилиш, жиноятларга қатъий ҳуқуқий баҳо бериш ва жазони адолатли қўллашда янгиликларни амалиётга татбиқ этди.

Мамлакатимизда икки палатали парламент тизими жорий этилган тарихий ислохотлар даврида, яъни 2005 йили у Олий Мажлис Сенати Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси, кейинроқ Сенат Раисининг ўринбосари лавозимига сайланди. Ушбу фаолияти давомида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, қонун устуворлигини таъминлаш, суд-ҳуқуқ тизимини мустаҳкамлаш ва парламент фаолияти самарадорлигини ошириш борасида бир қатор ташаббусларни илгари сурди. Сенат Раисининг ўринбосари сифатида у парламентнинг қонунларни маъқуллаш жа-раёни, халқ депутатлари кенгашиларга услубий ёрдам кўрсатиш, парламент назоратини изчил олиб боришга катта ҳисса қўшди. Бундан ташқари М.Ражабо-ванинг тахрири ва масъул муҳаррирлигида Халқ де-путатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашлари, уларнинг доимий комиссиялари ҳамда маҳаллий ҳокимият вакиллик органлари де-путатлари фаолиятини таш-кил этишнинг айрим жиҳатлари бўйича услубий тавсиялар, “Ўзбекистон Олий Мажлиси Сенати ва оммавий ахборот восита-лари” номли амалий қўл-ланма ҳам чоп қилинган.

Мавжуда Ражабова ама-

лий фаолиятини илмий-педагогик фаолият билан узвий уйғунлаштирган. У Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Фалсафа ва ҳуқуқ ин-титути аспирантурасига сиртдан ўқишга кириб, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, юридик фанлар доктори, профессор Ф.Аҳмедов раҳбарлигида 1996 йилда “Шариатда жиноят ва жазо” мавзусида номзодлик, 2002 йилда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар ва-зирлиги академияси ҳу-зуридаги Ихтисослашган кенгашида “Диний экстре-мизм ва терроризмга қарши курашнинг жиноий-ҳуқуқий муаммолари” мавзусида докторлик диссертациясини ҳимоя қилди. Ислоҳ ҳуқуқи бўйича олиб борган тадқиқотлари халқаро аҳа-миятга эга бўлиб, жамият ҳаётидаги ва барқарор-лигини таъминлашда наза-ри асос сифатида хизмат қилмоқда.

У илмий-педагогик фао-лиятини Ўзбекистон Респуб-ликаси Ташқи ишлар ва-зир-лиги Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети-да «Прокурор назорати» ва «Мусулмон ҳуқуқи» фан-лари бўйича машғулотлар ўтказишдан бошлаган. Ке-йинчалик у Тошкент ислом университети ва Тошкент халқаро ислом академияси-да «Жиноят ҳуқуқи», «Жи-ноят процесси» ва ислом ҳуқуқида жиноят ва жазо масалалари бўйича маъру-залар ўқиди.

Мавжуда Ражабова юри-дик фанлар доктори ёки номзоди илмий даражаси учун ҳимоя қилинган йиғир-мадан ортиқ тадқиқотларда расмий оппонент сифати-да иштирок этди ва ҳамон ҳуқуқий фанлар ривожига ўз ҳиссасини қўшиб кел-моқда.

Профессор Мавжуда Ра-жабова 200 дан зиёд илмий мақола ва тўққизта фун-даментал асар муаллифи бўлиб, “Ислом ҳуқуқи: жи-ноят ва жазо”, “Диний экс-тремизм ва террорчилик”, “Сенат ва суд-ҳуқуқ ис-лохотлари” каби асарлари ҳуқуқшунослик таълими ва амалиёти учун муҳим қўл-ланмага айланган. Унинг раҳбарлигида олти нафар тадқиқотчи илмий дара-жага эришгани, ўз ўрнида, устозлик фазилатининг ёрқин намунасидир.

Мавжуда Ражабованинг меҳнатлари юксак дав-лат мукофотлари билан тақдирланган: у “Меҳнат шuhrати” ордени, Ўзбеки-стон Республикаси Прези-дентининг Фахрий ёрлиги каби мукофотларга муно-сиб деб топилган. Яъни пайтда у Янги Ўзбекистон-да амалга оширилаётган конституциявий ислохот-лар, суд-ҳуқуқ соҳасидаги янгиланишларда ўз илмий ва амалий ҳиссасини қў-шишда давом этмоқда.

Бир сўз билан айтганда, профессор Мавжуда Ража-бова — ҳақиқий зиёли, на-фосат ва мурувватни ўзида мужассам этган педагог олима. Унинг 70 баҳори — фақат биологик ёш эмас, балки маънавий камолот ва фидокорлик рамзидир.

Фозилжон ОТАХОНОВ,
юридик фанлар доктори,
профессор

Ҳаётда пешона тери тўкмай энгил йўл билан бойлик орттириш-га уринган кимсаларнинг қилмиши ҳаммаша аянчли яқун топган. Чунки бундай нопок йўл кишини нафақат бадном қилади, балки тегишли жи-ноий жавобгарликни ҳам келтириб чиқаради.

Масалан, Қўшқўпир туманидаги Ошоққалъа маҳалласида яшовчи Ризо Рўзиматов, Асрор Ражабов, Ҳаёт Ҳасанов, Улугбек Юсупов ҳам ҳаётнинг тўғри, равон ва фаровон турмушга элтувчи йўл қолиб, қора қилмишга — гиёҳвандфурӯшликнинг чиркин гирдобига ўзини уришди. Ҳамтовҳоқлар инсон умрини заҳар-лаш, унга раҳна солишга қаратилган жиноий қилмишни узоқни кўзлаган ҳолда бошлашди. Аввалига эл қўзи-

■ Жиноят ва жазо

Тўғри йўлдан адашганлар қисмати

дан пинҳона ва хуфёна тарзда содир этилган қилмишлар бесамар кетмади. Катта миқдордаги гиёҳвандлик мод-даси ана шу бадният кимсаларнинг қўлига тушиб, меҳнатсиз бойиш ман-баига айланди. Бироқ қингирликнинг

умри қисқа ва бошида иллати борнинг тиззаси қалтирайди. Айна шундай ҳо-лат 2023 йилнинг 26 октябрь тунида Урганч туманидаги “Чолиш” йўл-па-

трул хизмати масканида рўй берди. Вилоят ҳудудидан чиқиб кетаётган “Cobalt” русумли “90 E 685 SA” давлат рақам белгилли автоулов ҳайдовчиси-нинг бежо ҳаракати ҳуқуқ-тартибот идораси ходимларининг эътиборини ўзига тортмай қолмади.

“Ҳаёт Ҳасановман. Қўшқўпир ту-манининг Ошоққалъа маҳалласида яшайман. Тошкентга йўловчи ташиш билан шуғулланаман, ҳозир ҳам шу йўналиш бўйича кетяпман”, — дея жавоб берди автомашина ҳайдовчиси ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идора ходимлари саволларига.

(Давоми 4-бетда) ►

қарор

қонуний ечим топди

Мазкур Низом талаблари-дан келиб чиқиб айтганда, келишув компенсация тўлаб бериш учун асос бўлувчи ҳужжат ҳисобланади. Бироқ келишув асосида масъулият чекланган жамиятга ер участ-каси ажратиб берилмаган.

Суд қарори билан эса, ер участкаси эмас, балки давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилиши белгиланган ер участкасига тенг пул мабла-ги ундириш белгиланган.

Яна бир эътиборли томо-ни, туман ҳокимлиги масъу-лият чекланган жамиятдан қарз олмаган, шу боис, улар ўртасида қарз муносабатла-ри вужудга келмаган. Компен-сация суммаси — шартнома мажбуриятларини бузганлик учун тўланиши лозим бўл-ган жарималар, пенялар ва бошқа санкциялардан келиб чиқмаган. Қолаверса, компен-сация суммаси 2023 йилда тўлаб берилган.

Бунда масъулият чеклан-ган жамиятга бузилишга туш-ган ер участкаси ва бино-ин-шоотларига тенг компенсация берилган, бу ҳолатда жами-ят кўчмас мулк объектини йўқотган. Лекин потенциал равишда шунга тенг қисман ер участкаси ва пул маблағи олган.

Бухгалтерия ҳисоботида

йўқотилган кўчмас мулк юқо-рида қайд этилган туман ҳо-кимининг 2017 йил 22 мартда-ги 865-сонли қарори бўйича асосий воситаларни тугатиш сифатида бошқа харажатлар ҳисоботида акс эттирилади. Бу — сотиш эмас, балки кўчмас мулк объектини тугатиш бўлган.

Кейинчалик олган компен-сация суммаси актив қиймат-га киритилади.

Компенсация суммаси дастлабки бузилишга тушган ер участкаси қийматига тенг бўлганлиги учун солиқ солиш объектига, яъни солиққа тор-тиладиган даромадга кир-майди.

Солиқ кодексининг 42-мод-дасига кўра, нафни баҳолаш имконияти мавжуд бўлган тақ-дирда ва бундай нафни баҳо-лаш мумкин бўлган даражада ҳисобга олинадиган пул ёки натура шаклидаги иқтисодий наф даромад деб эътироф этилади. Мазкур кодекснинг 297-моддасида жами даро-мадларга таъриф берилган бўлиб, ер участкасининг олиб қўйилиши муносабати билан мулкдорларга берилган ком-пенсация даромад сифатида келтириб утилмаган.

Шу каби Адлия ва-зирлиги томонидан 2004 йил 29 август-да 1401-сон билан рўйхатга олинган “Асосий воситалар

қийматини балансдан чиқа-риб тартиби тўғрисида”ги Низомда ер участкаси давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилиши сабабли асо-сий воситаларнинг қорхона балансидан чиқиб кетиши на-зарда тутилмаган.

Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодекс-нинг 266-моддаси биринчи қисми 2-бандига кўра, суд шикоятни (протестни) тафтиш тартибида қўриш натижалари бўйича ҳал қилув қарорини, қарорни тўлиқ ёки қисман бе-кор қилишга ва янги қарор қа-бул қилишга ҳақли.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, судлов ҳайъати қўйи инстанция судларининг қа-рорларини қисман бекор қи-

лишни, бекор қилинган қисми бўйича аризани қисман қано-атлантириб, низоли қарор-нинг 2023 йил иккинчи чорак бўйича фойда солиғига 460 миллион 644 минг 700 сўм ва унга ҳисобланган 92 миллион 128 минг 940 сўм жарима қўл-лаш қисмини ҳақиқий эмас, деб топиш ҳақида янги қарор қабул қилишни лозим топди.

Шундай қилиб, Урганч ту-манлараро маъмурий суди-нинг 2024 йил 12 июндаги ҳал қилув қарори, Хоразм вилоят маъмурий суди апелляция ин-станциясининг 2024 йил 29 июлдаги қарори ва вило-ят маъмурий суди тафтиш ин-станциясининг 2024 йил 22 октябрдаги қарори қисман бекор қилинди. Вилоят солиқ

бошқармасининг 2024 йил 1 апрелдаги 193-сонли қарори-нинг 2023 йил 2-чорак бўйича ҳисобланган фойда солиғи ва унга ҳисобланган жарима қисми ҳақиқий эмас, деб то-пилиди.

Солиқ идорасининг низола-шилган қарорининг қолган қис-мини ҳақиқий эмас, деб топиш учун асослар мавжуд бўлма-ганлиги, 2022 йил учун фойда солиғи тўғри ҳисобланганлиги сабабли, низолашилган қаро-рининг шу қисмини рад этиш ҳақидаги қўйи инстанция суд-ларининг ҳулосалари ўзга-ришсиз қолдирилди.

Дурдона
АБДУҚАҲҲОРОВА,
Олий суд судьяси

